

Puupää-hattu Timo Mäkelälle

Iloinen puupäähattumies

Nuortimo

SUOMALAISTEN sarjakuvapiirtäjien kunnia-palkinto Puupää-hattu myönnettiin tänä vuonna graafikko **Timo Mäkelälle**, 38. Mäkelä on graafisen alan monitoimimies, kuten useat muutkin Suomen sarjakuvavaihtelun vuodesta 1972 jakaman hatun saajista.

Hänen sarjakuviaan on ilmestynyt vuosien mittaan lastenlehti Rakotissa, Terä-lehdessä ja vuodesta 1979 Kansan Uutisissa.

Ilta-Sanomissa ilmestyi 1983-86 Mäkelän *Peikonen*, kauniisti väritetty lastensarjakuva. Nyt sitä julkaisee Aamulehti, samoin kuin Mäkelän *Häijäkin*.

Häijät on pohjalaisaiheinen strippisarja. Yritys päästä suomalaisen miehen synkkään sielunmaisemaan, kuten Mäkelä itse sitä luonnehtii.

Mäkelän nimimerkillä Timppa

tekemiä pilapiirroksia ilmestyy Ilta-Sanomissa kahdesti viikossa. Niiden persoonallisuus ja osuvuus selittyy Timo Mäkelän näkökulmasta: "Pilakuvissani on lähinnä tavallisia ihmisiä. Poliitikot ovat kansalle niin etäisiä, että yksinomaan heitä olisi kornia piirtää."

Politiikan peli heijastuu Timpan pilapiirroksissa kuten se heijastuu kadunmieheenkin, "osa uutisista koskettaa, osa taas jää otsikoihin". Poliitikka ei Mäkelän mukaan ole enää niin dramaattista kuin ennen. "Jos olisin vain poliittikkokarikatuuriin varassa, olisin pulassa."

Timo Mäkelä on kuvittanut oppikirjan AHA Matematiikkaa osat 7, 8 ja 9. Kirjat olivat uudenlainen kokeilu, sarjakuvan mahdollisuuksien yhdistäminen matematiikan opiskeluun. Osa kuvituksista oli sarjakuvia, joissa olivat mukana samat

neljä lasta. He esiintyivät myös tokstissa ja vanhenivat kirjojen luokka-asteen mukaisesti. "Valitettavasti kaikki alkuperäiset ideamme eivät onnistuneet, suurin osa kyllä", Mäkelä arvioi.

Sarjakuva tarinan kertomista

Sarjakuva on luonteeltaan Mäkelän mukaan tarinan kertomista. "Olisi vaikea ajatella sellaisen taiteellisen sarjakuvan toimivan, josta tarina olisi riisuttu pois." Mäkelä pitää hyvänä sitä, että on olemassa sellaisia ilmaisun välineitä kuin lähisukulaiset sarjakuva ja elokuva.

"Ne ovat arkisia ilmaisumuotoja, paljastavat helposti taiteellisen keikailun. Maalauksitaiteessa on helpompi pettää ihmisiä,

perinteiden kautta voidaan antaa taiteelle uusia arvoja. Laudoitetaan vaikka ikkuna umpeen ja selitetään sen taiteellinen arvo lajin sisäisten viitteiden kautta." Sarjakuvassa se ei onnistu.

Timo Mäkelä pitää sarjakuvaa kansalle tarkoitettuna ilmaisuna. "Edellisessä sarjakuvan alussa pinnalle nousseet piirtäjät kuten **Tarmo Koivisto**, **Veli-Pekka Alare** tai **Mauri Kunnas** ovat juuri sellaisia piirtäjiä. Nuorimmat suomalaiset piirtäjät ovat vaarassa jäädä pienten piirien piirtäjäksi."

"Nyt tarvittaisiin Sarjksen kaltainen suomalaisen sarjakuvan lehti. Sellainen, joka voi myös maksaa piirtäjilleen. Pelkkä ilmaiseksi tekeminen pilaa ihmisen suhteen työhön."

Heikki Jokinen

20

Perustelut vuoden 1989 Puupää-hatun myöntämiseksi

Timo Mäkelän eli nimimerkki Timpan palkitsemisella Suomen sarjakuvaseura ry. haluaa muistaa häntä paitsi ensiluokan sarjakuvataiteilijana ja pilapiirtäjänä myös esimerkillisen laaja-alaisena tekijänä, joka on käyttänyt sarjakuvan keinoja moninaisin tavoin.

Timppa on osoittanut hallitsevansa sarjakuvan eri muotoja:

Mustavalkoista tiivistetyn huumorin sanomalehtistriipin muotoa edustaa *Häijät*.

Nelivärinen sunnuntaistriippi *Peikonen* on **Tove ja Lars Janssonin** *Muumin* jälkeen sydämellisintä suomalaista sarjakuvaa niin lapsille kuin aikuisillekin. Lasten ja nuorten sarjakuvaa edustaa *Timo ja Tiina*.

Aikuisille suunnatun sarjakuvasatiirin taitajana Timo Mäkelä on Kansan Uutisten sarjakuvanovelleissaan toimivalla tavalla yhdistänyt poliittisen pilapiirrän sarjakuvan jatkuvajuonisuuteen.

Sarjakuvavaro *Hiiri oppii lentämään* (Ruututatarha, Otava 1983) osoittaa myös kerrontataidon herkkyyttä.

Piirtäjänä Timppa on sujuvakynäinen, hänen viivassaan on herkkyyttä ja elämää, mutta myös piirroksissa sävyjä häilyydestä hollyyteen. Timo Mäkelällä on poikkeuksellisen vahva elokuvallisen kerronnan taju varsinkin novellimuotoisten sarjakuvien rakenteissa, ja jäämekin nyt jännittyneinä odottamaan hänen kokeilevan myös albumimuotoiseksi laadittua sarjakuvateosta.

Suomen sarjakuvaseura ry.

Timo Mäkelä

Graafikko

Syntynyt Hauholla 31.3.1951

Taideopinnot: Taideteollinen Ammattikoulu 1969-72.

Toiminta: Mainostuomistotyötä 1971-74; Posti- ja lennätintuomistotyötä graafikko 1974-78; freelancer-graafikko 1978-; Kansan Uutisten Viikkolehden toimitussihteeri 1985-86; Kansan Uutisten lehtitalon osapäivätoiminnan graafikko 1986-; säännöllinen pilapiirros Ilta-Sanomissa 1979-; vuosikirja Kutkan kuvitukset, sarjakuvien kuvitus (sarjakuvien käsikirjoitukset Ilkka Kylävaara ja Seppo Ahti) ja taitto 1978-88; säännöllinen sarjakuva lastenlehdessä *Raketti* 1978-83 (Timo ja Tiina 1978-82; sarjakuva Olli Demokraattisen Nuorisoliiton *Terä*-lehdessä 1978-82; epä säännöllisesti sarjakuvia Kansan Uutisissa).

Pitkät sarjakuvat *Kansan Uutisissa*: Öljyä poliisineuvos Penttilä 1978-79; Helsingin hievin kourissa 1979-80; Operaatio Jussin pussit 1982; Kadonneen aarteen metsästäjät 1983; Faaraon kirous 1983-84; Seitsemän suutaria eli Mustan Makkarin kosto 1984-85; Kurjat 1986; Joen yli puiden simekseen 1987; Menestyksen katkera hinta 1989. (Kaksi ensimmäistä olivat mustavalkoisia ja niissä olivat käsikirjoittajina Jorma Rotko ja Jukka Parkkari. Muut olivat nelivärisiä ja käsikirjoittajina olivat Juha Ruusuvaara ja Jukka Parkkari).

Muut sarjakuvat: *Peikonen* Ilta-Sanomissa 1983-86; *Häijät* Aamulehdessä 1987-; *Peikonen* Aamulehdessä 1989-; oma pilapiirroksivu *Pahkasiassa* 1987-; vuodesta 1987- kuvituksia mm. lehdissä *Terä*, *Raketti*, *Me Kaksi*, *Kansan Uutiset*, *Helsingin Sanomat*, *Uusi Nainen*, *Rakentaja*, *Telo*, *YV*.

Kirjankuvituksia: *Kimmo Kevätsalo*, *Lakko* (Karisto 1985); *Hese Hyvärinen*, *Raavaan miehen keittokirja* (Gummerus 1987).

Oppikirjankuvituksia: *AHAA Matematiikka*, osat 7, 8 ja 9; *Fysiikan Ydin 9*.

Lastenkirjankuvituksia: *Gösta Knutsson*, *Minä, Pekka Töpöhäntä* (Gummerus 1985); *Gösta Knutsson*, *Pekka Töpöhäntä*, *kevätkeikari* (Gummerus 1986); *Gösta Knutsson*, *Pekka Töpöhäntä* joulukirja (Gummerus 1988).

Omat pilapiirroksikokoelmat: *Se omi Suomenmaa* (Gummerus 1983); *Sattumia* (Banana Press 1988).

Suunnitellut joitakin kirjankansia, mm. sarjakuva-antologia *Ruututatarha* (Otava 1983), noin 60 äänilevykotelo *Hectorista* *Erkki Junnikariseen*, näistä piirroksia noin 20; parikymmentä kasettikotelo; julisteita eri artisteille, teattereille ja tanssiryhmä Jazz Pointille.

Näyttelyt: Timpan *Häijät* ja *Peikonen* sekä sarjakuvanovelli *Tuulikot* sisällyvät suomalaisen sarjakuvan ranskankieliseen näyttelyyn B.D.FIN, joka on ollut esillä Ranskan Angoulême:ssä 1988, Espanjan taidetalo Otsossa 1988 ja Pariisin VI kaupunginosan kaupungintalolla 1989.